

КРИТЕРИЈУМИ И ЕЛЕМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА

БИОЛОГИЈА

за ученике V, VI, VII и VIII разреда основне школе

Документ је припремљен у складу са важећим прописима о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, образовним исходима и потребом за континуираним праћењем напредовања ученика.

1. ОПШТИ КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА

Оцењивање из биологије заснива се на континуираном праћењу и вредновању ученичких постигнућа, напредовања, активности и примене знања. Оцена треба да буде објективан показатељ остварености образовних исхода и нивоа усвојености знања и вештина.

- Оцењивање је формативно и сумативно и спроводи се током целе школске године.
- Ученик се упознаје са критеријумима и очекиваним исходима пре провере знања кад год је то могуће.
- Приликом оцењивања уважавају се узраст, индивидуалне разлике, претходна постигнућа и образовне потребе ученика.
- Оцена се заснива на више извора података, а не на једној провери.
- Ученику се даје јасна повратна информација о постигнућу, грешкама и начинима за даље напредовање.
- При оцењивању се вреднују знање, разумевање, примена, повезивање, закључивање, практичне вештине, самосталност и активност.

2. ЕЛЕМЕНТИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА

Елемент	Шта се вреднује
Усмена провера	Разговор, одговарање, објашњавање биолошких појава и процеса, повезивање појмова и аргументовање.
Писмена провера	Тестови, контролни задаци и друге планиране писмене провере знања.
Кратке провере	Краће провере усвојености кључних појмова, чињеница и разумевања наставних садржаја.
Практичан рад	Посматрање, рад са лупом/микроскопом, моделима, сликама, препаратима, табелама и другим наставним материјалом.
Активност на часу	Учешће у разговору, дискусији, решавању проблема, извођењу закључака и сарадњи са другим ученицима.
Пројектни и истраживачки рад	Презентације, панои, реферати, мини-истраживања, пројекти и други облици

	самосталног рада.
Примена знања	Повезивање биолошких знања са свакодневним животом, здрављем, животном средином и другим предметима.

3. ОПШТИ КРИТЕРИЈУМИ ЗА БРОЈЧАНЕ ОЦЕНЕ

Оцена	Критеријум
5 – ОДЛИЧАН	Ученик самостално и сигурно остварује исходе; правилно користи биолошке појмове; повезује и примењује знања у новим ситуацијама; објашњава узрочно-последичне везе; самостално закључује и аргументује; успешно изводи практичне активности и показује висок степен одговорности и заинтересованости.
4 – ВРЛО ДОБАР	Ученик у великој мери самостално остварује исходе; правилно усваја и примењује већину знања; повезује наставне садржаје; уз мање подстицаје закључује и објашњава сложеније појаве; успешно изводи практичне задатке.
3 – ДОБАР	Ученик остварује основне исходе и већи део средњег нивоа; разуме и репродукује основне појмове и чињенице; уме да примени знање у познатим ситуацијама; уз подстицај повезује садржаје и изводи закључке.
2 – ДОВОЉАН	Ученик препознаје и наводи основне појмове и чињенице, али му је за разумевање и примену знања потребна помоћ; делимично остварује основне исходе; практичне задатке изводи уз вођење наставника.
1 – НЕДОВОЉАН	Ученик не остварује минималне очекиване исходе, ни уз подршку наставника; не препознаје или не разуме основне појмове и чињенице и не показује довољан степен усвојености основног градива.

4. КРИТЕРИЈУМИ ПО РАЗРЕДИМА

V РАЗРЕД

Наставне области: Живи свет и његове одлике; биологија као природна наука; основни нивои организације живих бића; разноврсност живог света; основи екологије и односа живих бића и средине.

Основни ниво: Ученик препознаје и именује основне биолошке појмове; разликује живо од неживог; наводи основне особине живих бића; препознаје основне групе организама и односе у екосистему.

Средњи ниво: Објашњава основне животне процесе и односе организама; повезује грађу и функцију на основном нивоу; разликује станиште, популацију, животну заједницу и екосистем; користи биолошку терминологију.

Напредни ниво: Самостално повезује различите нивое организације живог света; анализира једноставне примере односа организама и средине; изводи закључке на основу посматрања, табеле, слике или једноставног огледа.

Практичне вештине и активност: Правилно посматра, описује и упоређује биолошке објекте; користи основни прибор и наставна средства; активно учествује у дискусији и истраживачким активностима.

VI РАЗРЕД

Наставне области: Грађа и функције биљака; разноврсност биљака; гљиве; грађа и функције животиња; разноврсност животиња; основни принципи систематике и прилагођености.

Основни ниво: Именује и препознаје основне органе и системе органа; наводи њихове основне функције; разликује главне групе биљака, гљива и животиња.

Средњи ниво: Објашњава повезаност грађе и функције органа; упоређује групе организама; описује основне животне процесе и прилагођености; користи кључне систематске категорије.

Напредни ниво: Повезује грађу, функцију и начин живота организма; анализира адаптације у односу на услове средине; самостално класификује организме на основу задатих особина и аргументује избор.

Практичне вештине и активност: Препознаје биолошке објекте са слика, препарата и модела; израђује шеме и табеле; користи микроскоп или друго наставно средство када је предвиђено; самостално представља резултате рада.

VII РАЗРЕД

Наставне области: Човек као биолошки систем; ткива, органи и системи органа; исхрана, дисање, циркулација, излучивање, кретање, регулација и размножавање; здравље и превенција.

Основни ниво: Именује главне органе и системе органа човека; наводи њихове основне функције; препознаје основне појмове везане за здравље, хигијену и превенцију.

Средњи ниво: Објашњава функције система органа и њихову међусобну повезаност; повезује начин живота са очувањем здравља; тумачи једноставне биолошке податке и шеме.

Напредни ниво: Анализира сложеније везе између система органа; објашњава механизме регулације и одржавања равнотеже организма; примењује знање на проблемске ситуације и аргументује закључке.

Практичне вештине и активност: Тумачи анатомске приказе, моделе, графиконе и табеле; самостално повезује биолошка знања са здравственим и животним ситуацијама; активно учествује у истраживачком и пројектном раду.

VIII РАЗРЕД

Наставне области: Наслеђивање и варијабилност; генетика; еволуција; екологија и заштита животне средине; биодиверзитет; човек и животна средина.

Основни ниво: Препознаје и дефинише основне генетичке и еколошке појмове; наводи основне принципе наслеђивања и варијабилности; препознаје нивое организације екосистема и значај биодиверзитета.

Средњи ниво: Објашњава основне принципе наслеђивања; решава једноставне генетичке задатке; повезује варијабилност и природну селекцију; објашњава односе у екосистемима и значај заштите природе.

Напредни ниво: Самостално решава сложеније проблеме из генетике; тумачи податке и моделе; повезује генетичке, еволуционе и еколошке процесе; критички разматра утицај човека на биодиверзитет и животну средину.

Практичне вештине и активност: Тумачи родослове, графиконе, табеле и шеме; правилно користи биолошку терминологију; аргументовано дискутује о биолошким и еколошким проблемима; самостално презентује резултате истраживања.

5. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ПИСМЕНЕ ПРОВЕРЕ

Проценат остварености на писменим проверама може се користити као један од показатеља постигнућа, уз уважавање тежине задатака, исхода који се проверавају и других елемената оцењивања. Препоручени оријентациони распон:

Оствареност	Оријентациона оцена
0–29%	1 – недовољан
30–49%	2 – довољан
50–69%	3 – добар
70–84%	4 – врло добар
85–100%	5 – одличан

Напомена: Ови проценти су оријентациони и могу се прилагодити структури конкретне провере, образовним исходима и договореним критеријумима предметног већа. Коначна оцена не треба механички да се одређује само на основу процента.

6. ВРЕДНОВАЊЕ АКТИВНОСТИ, ПРАКТИЧНОГ И ПРОЈЕКТНОГ РАДА

- Активност ученика вреднује се према квалитету учешћа, тачности, самосталности, истрајности и способности примене знања, а не само према учесталости јављања.
- Код практичног рада вреднују се припрема, правилно коришћење прибора и материјала, поштовање правила рада, тачност посматрања/мерења, вођење записа, анализа резултата и извођење закључака.
- Код пројектног рада вреднују се разумевање теме, самосталност, квалитет прикупљених и обрађених података, тачност, презентација, аргументовање и сарадња.
- Приликом групног рада вреднује се и индивидуални допринос сваког ученика.

7. ФОРМАТИВНО ПРАЋЕЊЕ И ПОВРАТНА ИНФОРМАЦИЈА

Наставник континуирано прати напредовање ученика и бележи запажања о усвојености знања, развијеним вештинама, активностима, самосталности и тешкоћама у учењу. Повратна информација треба да буде конкретна, разумљива и усмерена на даље напредовање ученика.

8. ЗАВРШНА НАПОМЕНА

Критеријуми се примењују у складу са важећим прописима, планом и програмом наставе и учења, исходима предмета и специфичностима конкретног одељења. Наставник може, у оквиру стручног већа и школских аката, ближе разradити критеријуме за појединачне наставне теме и облике провере.